MAGDA ISANOS – INTERWAR MODERNIST WRITER WITH BLAGIAN AND ARGHEZIAN ECHOES

Alina Liliana Cozma
PhD. student, „Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract:Magda Isanos, without a doubt, belongs to Modernism due to the literary age of which it is part, but especially thanks to the content of her texts and their forms.
The bessarabian wrote mainly lyrical lyrics and after reading them, one could notice the appetite for the imperfect rimes, feminine, for the technique of enjabambament illustrated in texts suc as Fever, Angels, Forest etc., features that frame the work in modernism. Promoting the white line is also a feature of the literary trend mentioned.
The structure of the texts consists of an invariable number of verses, their placement in the page, the constant use of pauses and suspension points, which notes the emotional pauses of the poetic ego, again illustrates the fact that Magda Isanos can be integrated into the modernist era. The genre of poetry by Magda Isanos brings to light a mitopoetic culture, characteristic of the great creators of virtual worlds. This is spurred by the eminescian poetics, but it is influenced, in particular, by interwar intellectual writers Tudor Arghezi and Lucian Blaga.
The poetry of Magda Isanos has blagian influences, because it is always under the disturbing cham of the mistery, enhancing the mtaphysical feeling of existence.
Also, the author has a model, as I mentioned, Tudor Arghezi, the writer from whom she borrows the religiosity that originates in reproaches, riots and psalms.
For the efficiency of this research, I chose to use, as critical methods of analysis and interpretation, the thematic critique, psycho criticism, positivist critique, and the technique of overlapping the texts of the three authors, aiming to highlight the common aspects and their own texts to each writer.

Keywords: modernism, positivistic criticism, metaphysical, psalm, lyrical.

Magda Isanos aparţine, fără doar şi poate, modernismului, datorită epocii literare din care face parte, dar, mai ales, graţie conţinutului textelor ei şi a formei acestora. Basarabeanca a scris, cu preponderenţă, texte lirice, iar în urma lecturării acestora se poate observa apetenţa autoarei pentru rimele imperfecte, feminine, pentru tehnica ingambamentului ilustrată în texte ca *Febră, Îngerii, Pădurea* etc., trăsături care încadrează opera în modernism. Promovarea versului alb este, de asemenea, o caracteristică a curentului literar amintit.
Structura textelor, constituite dintr-un număr invariabil de versuri, aşezarea acestora în pagină, utilizarea constantă a liniilor de pauză şi a punctelor de suspensie, ce notează pauzele afective ale eului poetic, ilustrează, din nou, faptul că Magda Isanos poate fi integrată în epoca modernă.

În poeziile Magdei Isanos, cuvintele devin simboluri, sugestii, ascunzând în ele o reală încărcătură semantică. Astfel, se resimt influenţe simboliste, mai ales, dacă se are în vedere afirmaţia lui Nicolae Manolescu: *Mai evident este, de exemplu, că, indiferent de materialul ei obiectiv, poezia română modernă se naşte din simbolism, luând cunoştinţă de sine şi meditând asupra lumii, spre a cădea victimă tocmai acestei conştiinţe, întorcându-se asupra ei ca asupra unei realităţi unice, suficiente. Şi tradiţionaliştii, şi moderniştii ascultă de acest destin comun* [1].
Resemantizarea culorilor prin asociera acestora cu o stare de spirit, cu un sentiment sau cu o senzaţie aparţine tot simbolismului, fiind preluată de către moderniști.

BDD-A29549 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:58 UTC)

În cazul Magdei Isanos, culorile cele mai întâlnite în opera sa sunt albul (*Peste câmpiile viitoare*, *Moartea proorociței*), roșul (*Sângele, Munții lumii, pe inima mea, Cântarea adormiților*), verdele (*Doamne, n-ajung pân' la tine, Dumnezeu*), galbenul (*Dumnezeu, În pădurile țării mele, Cântarea adormiților, Testament pentru fata mea*), albastrul (*Mama, Icoana*) și negrul.
Reprezentanta liricii basarabene aspiră către modernism datorită inovațiilor prozodice, deși are texte în care preferă să păstreze anumite rigori clasice, datorită temelor pe care le abordează, iubirea și creația devenind modalități de explorare a lumii, reflectând timpul edenic, sacrul, mitul, transcendența și redempțiunea.

Cercetând opera isanosciană, se poate observa însă că există un raport de complementaritate între modernism și tradiționalism, existând ecouri ortodoxiste, fiind valorificate motive specifice: casa amintirii, grădina de altădată, sentimentul înstrăinării etc.

Modelul cel mai valoros pentru Magda Isanos este, fără doar şi poate, Mihai Eminescu. Ea reflectă din stilul lui nu doar temele şi motivele literare, ci şi poeticitatea, starea de spirit, limbajul. Echilibrul dintre planul teluric şi cel cosmic, celest, grădina paradisiacă reflectă maniera eminesciană, la care se raportează în mod creator. De la marele geniu ea învaţă tehnica racordării versului la sunetele transcendentale, vibrând în ele cosmosul. Fiind descompusă, natura este prezentată la Magda Isanos în frânturi de real ce sugerează, ca în lirica eminesciană, simbolurile naturii veşnice, în forme inteligibile raţiunii. Poemele autoarei ascund căutarea năucitoare de a găsi lucrurilor prelungire în veşnicie, de a intra în interiorul lor încărcat de conţinut semantic şi mister, de unde se poate ajunge în suprafaţa cosmosului: *Căutam în iarbă şi-n mohor/ tainele ascunse tuturor./ Mă uitam în fântână şi-n iaz,/ şi-ascultam, – îndelung – sub brazi…* (*Doamne, n-am isprăvit!*). Poeziile ilustrează un ritual magic, vrăjitoresc, prin care se poate pătrunde în teritorii tainice dar, în acelaşi timp, ştiute, încadrate în frumuseţea începutului. Contemplaţiile fascinante, iluziile optice readuc dimensiunile desăvârşite ale existenţei: *Anume deschise, zările/ vesteau pământurile primăverile./ Drumul fugea purtând călăreţii; pomii de aur şi-azur ai dimineţii/ creşteau ca-n poveşti,/ acoperind înaltele fereşti* (*Fata*). Numeroasele imagini artistice ce alternează, cu nesfârşitele lor sensuri, întotdeauna deschise spre îmbogăţire, variatele sinestezii şi similitudini determină vraja, aducând aminte de începuturile lumii, unde totul tocmai se zămisleşte.

Genul de poezie al Magdei Isanos îi pune în lumină o cultură mitopo(i)etică, caracteristică marilor creatori de lumi virtuale. Aceasta este izvorâtă din poetica eminesciană, dar este influenţată, mai ales, de scriitorii moderni interbelici Tudor Arghezi şi Lucian Blaga.
Avându-i drept modele pe marii deschizători de drumuri ai poeziei şi asimilând tehnica acestora de creare a universurilor poetice, ea întemeiază o lume a sa şi o însufleţeşte asemenea *Marelui Creator*. În acest act de creaţie imaginaţia constituie un element esenţial, deoarece permite înţelegerea legăturilor secrete între lucruri, fixează asemănări şi analogii dintre cele mai ciudate. Extraordinare sunt corespondenţele dintre parfum, sunet, emoţie, ce amintesc de simbolistul George Bacovia: *Păsările cu aripi molatece,/ din smârcuri sălbatice,/ au zburat cât au zburat - / pe spatele lor era cerul culcat - / apoi începură să ciocănească/ tâmpla mea, gata-n vis să-nflorească./ … S-aşezau pe pernele mele,/ pe lampa şi-n dantela din perdele,/ şi cântau, umflând guşele,/ c-au început să răsară brânduşele* (*Păsările*). Întotdeauna, fiind receptivă la noi interpretări, poezia Magdei Isanos prezintă asemănări şi asociaţii variate, îmbinând spaţiile limitate cu cele nelimitate, ilustrând tehnica sinesteziei şi creând spaţii fabuloase cu ajutorul oglinzii, al visului şi-al reveriei.

Scrierile precoce ale lui Lucian Blaga constituie un etalon pentru tânăra poetă, preocupată intens de a-i îndreptăţi pe cei oprimaţi de soartă. Poeziile ei sunt, uneori, reale ilustraţii încântătoare, manifestări ale fiinţei, depăşind latura expresionistă prin abordarea într-o nouă perspectivă a realului, prin entuziasmul dionisiac, prin stăpânirea titanică asupra timpului şi spaţiului. Nebunia, sentimentul absolutului, simţirea intensă a miturilor sunt îmbinate în poezia socială, mesianică şi în cea care este stăpânită de mister, moarte, de lumină, de pământ,

BDD-A29549 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:58 UTC)

de ape, de dragoste. Poezia Magdei Isanos are influenţe blagiene, fiindcă se află întotdeauna sub farmecul tulburător al misterului, sporind sentimentul metafizic al existenţei. Poeta se integrează în grupul artiştilor care sunt ademeniţi de exprimarea arhetipului şi sacrului în faptele banale ale vieţii. Predominantele ficţiunii: pădurea, codrul, grădina, parcul, muntele, copacul, oceanul, marea, râul, lacul, câmpia, florile nu sunt elemente spaţiale neutre, ci servesc la iniţierea în misterele universului, sunt, de fapt, căi de acces la sacralitate. De pildă, în poezia *Copilăria mea* caracterul liric nu rezultă din descrierea peisajelor copilăriei, ci din sensibilitatea reconstituirii acestora, într-un spaţiu geografic mitic, imaginar al strămoşescului şi al echilibrului sufletesc: *Cine povesteşte în mine, cine/ mi-aduce aminte c-am trăit acolo,/ în ţara dintre sobă şi genunchii bunicului,/ întâia poveste cu zmei?* Universul zmeului ia naştere acolo unde *miraculoasele răsărituri* şi *bicele de aur ale ploii* stimulează spiritul într-o deplasare iniţiatică individuală spre fundamentul fiinţei.

Magda Isanos a scris în timpul vieţii şi a pregătit pentru publicare texte care sugerează intens viziunea sa despre viaţă şi poezie. Volumul ei antum *Poezii*, tipărit în 1943, dă senzaţia unei puteri de construcţie minuţioase. Niciun vers nu este aşternut pe hârtie la întâmplare. Cartea începe cu o *ars poetica*, poezia *Pomii cei tineri* şi se închide cu un *Epilog*. Poemul care-l precede pe ultimul, *Poemul femeii care iubea primăvara*, este, de asemenea, o *ars poetica*. În plus, autoarea şi-a construit volumul asemenea unei călătorii iniţiatice, de cunoaştere, fapt ce evocă modernitatea artistică.

Considerăm că este necesar ca opera Magdei Isanos să fie analizată, în paralel, cu textele argheziene și blagiene. Astfel, într-o primă etapă a cercetării se poate observa că scriitoarea împrumută de la Arghezi religiozitatea care-și are originea în reproșuri, revolte și în psalmuri. Prin urmare, pentru a spori eficiența acestei etape de cercetare, am utilizat ca modele critice, de analiză și de interpretare, critica tematică, psihocritica, critica pozitivistă și tehnica suprapunerii, atât a textelor celor trei autori, urmărind să evidențiem metaforele obsedante, cât și a textelor proprii fiecărui scriitor.

Textului isanoscian *Copilul meu, să nu mă cauți!* îi corespunde perfect poezia *De-a v-ați ascunselea*, scrisă de Tudor Arghezi, în care este tratată aceeași temă, cea a thanatosului, iar motivele sunt recurente.

Un alt text arghezian, *Cântec de boală*, sugerează, la fel ca și în cazul tinerei scriitoare, că *boala este harul*[2], după cum afirmă Nicolae Manolescu în *Metamorfozele poeziei*.

Poezia *Logodnă*, a lui Tudor Arghezi, tratează același subiect ca textul liric isanoscian, cu titlul omonim. De asemenea, imaginile artistice sunt similare, dacă se are în vedere faptul că în textul lui Arghezi apare structura lingvistică *floare albastră*, ce amintește clar de romanticul Eminescu, iar în textul – pereche, *albastrul* apare în epitetul cromatic *rochii albastre*.

Întoarcerea la origini, la elementele vegetale, este ilustrată în textul arghezian, *Om cu om (Un om fusese-o frunză și numai om cu om/ Au izbutit să crească și să se facă pom/ Că moare frunza-n ramuri, puiandră și ușure/ Copacul viețuiește și s-a-nmulțit pădure./ Tu-ți răsplătești ursita de grabnică pieire,/ Făcându-te din omul prigoanei, omenire.)*, și în textul poetic isanoscian, *Acuma cântecul s-a sfârșit (Acuma cântecul s-a sfârșit./ Nu știu de-i bine ori rău./ Din frunze-am cântat. Dumnezeu,/ lângă mine stând, mi-a șoptit.// De fapt nu era Dumnezeu, era pom./ Și câteodată avea glas de om.)*, omul metamorfozându-se în frunză. Ambele texte lirice tratează tema vieții eterne și dorința eului poetic de a se dispersa în tot ceea ce există veșnic.

Personajul binecunoscut, Făt-Frumos, se ivește în textul cu titlul omonim al lui Arghezi, dar și în poezia *Cavalerul* a Magdei Isanos, ilustrând esența mitică a textelor.

Baba Moartea a lui Arghezi tratează, după cum se poate observa și din titlu, tema morții, preponderentă atât în lirica, cât și în epica Magdei Isanos.

Raportându-ne la opera lui Lucian Blaga, constatăm că există niște teme și motive literare comune, cum ar fi: dragostea, marea trecere, grădina, casa părintească, soarele, oglinda,

BDD-A29549 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:58 UTC)

fântâna, gorunul etc.

Tema copilăriei pierdute și cea a întoarcerii la origine, ilustrată în foarte multe texte isanosciene, se regăsește, de pildă, în textul blagian *Liniște între lucruri bătrâne*.

Lumina și întunericul, două aspecte total opuse, sunt tratate atât de Lucian Blaga, cât și de Magda Isanos, rezultând, fără doar și poate, că tânăra scriitoare basarabeancă l-a avut ca model pe cel al cărui destin a stat sub semnul cuvântului.

Marea trecere, temă realmente blagiană, se regăsește în textele Magdei Isanos, omul reintegrându-se în vegetal și cucerind, astfel, eternitatea. Moartea este obligatorie, necesară, pentru a putea dobândi veșnicia.

După cum afirmă însuși Mihai Cimpoi, *ca la Blaga, dar fără substanța metafizică a viziunilor lui, Magda Isanos resacralizează lumea, o pune la loc, retrăgându-se în timpuri imemoriale, tăind din beznă prima stea, ca și omul primordial, "fără timp și fără vină"* [3].

Note de referință:

[1] Manolescu, Nicolae, *Metamorfozele poeziei*, Editura Timpul, București, 1996, p.65
[2] *Idem*, p.76
[3] Cimpoi, Mihai, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Editura Arc, Chișinău, 1997, p.134

BIBLIOGRAPHY

Corpus de texte:

Arghezi, Tudor, *Scrieri – opere complete*, Editura pentru Literatură, București, 1962-1969
Blaga, Lucian, *Opere*, Editura Minerva, București, 1982
Isanos, Magda, *Cântarea munţilor*, Editura Minerva, Bucureşti, 1988
Isanos, Magda, *Poezii*, Antologie, postfaţă şi bibliografie de Magda Ursache, Editura Minerva, Bucureşti, 1974
Isanos, Magda, *Poezii/ Poésies*, Traducere de Elisabeta Isanos, Editura Libra, Bucureşti, 1996
Isanos, Magda, *Scrieri*, Ediţie, studiu introductiv, repere cronologice, note şi comentarii, referinţe bibliografice de Aliona Grati, Editura Ştiinţa, Chişinău, 2016
Isanos, Magda, *Vis vegetal*, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2014

Studii de interes general:

Manolescu, Nicolae, *Metamorfozele poeziei*, Editura Timpul Bucureşti, 1996
Manolescu, Nicolae, *Poezia modernă de la G. Bacovia la Emil Botta*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968

Studii critice de specialitate:

Cimpoi, Mihai, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Editura Arc, Chișinău, 1997
Pircă, Lidia Carmen, *Magda Isanos – Lecturi stilistice*, Editura Universității " Lucian Blaga", Sibiu, 2013

Webografie:

http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A6944/pdf
http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A25968/pdf
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/10.Stil%20si%20expresivitate%20in%20poezia%20Magdei%20Isanos.pdf
https://arhivaluceafarulromanesc.wordpress.com/%E2%96%BC-jurnalism/olga-morar-%E2%80%9Emagda-isanos-sau-poezia-religioasa%E2%80%9C/
http://www.isanos.ro/ro/magdaisanos/proza.html

BDD-A29549 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:58 UTC)

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/5-6_22_2009_.pdf

BDD-A29549 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:58:58 UTC)